

## Lonely Planet

L. Polman\*

**H**et scenario voor Irak in het post-Saddam-tijdperk hadden de Amerikaanse en Britse regeringen minimaal uitgewerkt. Zo dun was het zelfs, dat degenen die in 2003 belast werden met de uitvoering ervan een overjarige reisgids uit de Lonely Planet-reeks gebruikten voor aanvullende duiding en inspiratie. 'Die Lonely Planet-gids is uitstekend hoor,' zei de voormalige Amerikaanse bezettingsautoriteit in Irak, Barbara Bodine, 'maar het is niet per se geschikt als grondslag voor de bezetting van een land'. Adressen van ministeries en ambassades die in het boek stonden klopten niet meer, zei ze tegen een journalist van de BBC, en aan de informatie over Irak's economie hadden ze ook niet veel gehad.

De directeur van de Lonely Planet-uitgeverij, Tony Wheeler, was niet blij met deze gratis publiciteit. Dat zijn reisgidsen worden misbruikt in invasies, coups, revoluties en opstanden gebeurt wel vaker. Toen Ethiopische rebellen ten strijde trokken tegen de door de Sovjet Unie gesteunde dictator Haile Mengistu, in mei 1991, vonden de mannen die de tanks bestuurden hun weg door hoofdstad Addis Abeba met een fotokopietje van de stadsplattegrond in Lonely Planet's *Africa on a Shoestring*. Die hadden ze even geleend van een journalist van Reuters, die de zegetocht van de rebellen versloeg. De rebellen wisten dankzij het kaartje het presidentiële paleis te lokaliseren en Mengistu vluchtte naar Zimbabwe.

In een ander geval had een opstandeling in Kasjmir een exemplaar van de Lonely Planet-gids over India gekocht om erachter te komen in welk hotel in Srinagar hij de meeste westerse toeristen zou kunnen vinden om te kidnappen. En in 2003 gebruikten twee jonge Britse moslims *Lonely Planet Israel* om te bepalen welke van de vele strandbars in Tel Aviv het beste doelwit zou zijn voor een zelfmoordaanslag met zo veel mogelijk slachtoffers.

Dat mevrouw Bodine de Lonely Planet-gids niet de beste grondslag voor de wederopbouw van Irak had gevonden, lag toch echt aan haarzelf, zei Wheeler. Ze had gewoon de verkeerde editie meegenomen. Ze was op sjouw gegaan met de Midden-Oosten-editie van 1994. Toen was de Golfoorlog al geweest. Geallieerde bombardementen hadden 11 van Iraks 20 grootste en 119 kleine elektriciteitscentrales vernietigd. Alle belangrijke dammen, raffinaderijen, telecominstallaties, spoorwegen en bruggen lagen in puin. Irak was van één van de welvarendste, één van de achterlijkste bestemmingen in de *Lonely Planet Middle East*-reeks geworden. Bodine en haar collega's hadden de editie van 1990 moeten meenemen, zei Wheeler. Toen was Irak nog prachtig, vol historische plekken die de moeite van het wederopbouwen meer dan waard zouden zijn geweest.

Inmiddels is het 2008 en probeert het wederopgebouwde Iraakse Nationale Verkeersbureau om van Irak in de volgende Planet-edities weer een aanbevolen bestemming te maken. Onlangs vond in de 'groene zone' in Bagdad een conventie plaats over de toekomst van het toerisme in Irak, waar niet minder dan 200 reisbureauhouders en eigenaren van hotels op afkwamen. Op krokusvakantievierders en badgasten rekt de branche nog maar niet, maar ze proberen Irak wel al in de markt te zetten als 'paradijs voor archeologen'. 'We hebben misschien geen toekomst, maar wel een verleden', was dan ook het (onofficiële) motto van de bijeenkomst.

Voor nu, zijn pelgrims de enige reizigers waar het land op mag rekenen. De al-Askari-moskee in Samarra met zijn gouden koepel is een belangrijk sjiietisch heiligdom, en Karbala en Najaf zijn ook *musts* voor moslims. 350.000 voornamelijk Iraanse reli-toeristen per jaar bezoeken Irak. Zoveel? Ja, zei de directeur van het Verkeersbureau, zoveel. Ieder jaar, oorlog of niet. Want in tegenstelling tot gewone toeristen, laten reli-toeristen zich niet afschrikken door het gevaar van autobommen en schietpartijen. 'Ze streven naar martelaarschap. En de kans dat ze dat bereiken, is groot in Irak.'

\* Mw. L. Polman is freelance journalist en auteur van 'k Zag twee beren. De achterkant van VN-vredesmissies. In oktober verschijnt haar nieuwe boek *De Crisiskaravaan. Achter de schermen van de noodhulpindustrie*. Hierin schetst zij het dilemma van hulpverlening in conflictgebieden.